

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: TILFØJELSER

Citation: Worm, Jacob: "TILFØJELSER", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 253. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677732338352/facsimile.pdf> (tilgået 16. september 2021)

Anvendt udgave: . - [1968]

Men i Coronis' sted vil jeg afmale Zedekias, I. Kongernes Bog XXII, Akabs hofprædikant, for den velvillige læser: denne anbefaler sig selv som ægte profet og Boanerges, men han foregiver, han brøler og går til angreb mod laster i almindelighed og i særdeleshed; men han gennemfører hverken at træde ind i Akabs kammer og dadle lasterne under private former eller tordne mod, bebrejde, true den Herodes, der forser sig, med Guds vrede efter Johannes' skik og nidkærhed, Lukas III, ved private skriftemål eller nok så hemmelige samtaler. Hertil kommer, at Salomons fugl, Prædikerens Bog X, vers 20, har mumlet mig i øret, at denne gode mand har temmelig lange hænder og næppe sjældent uopfordret udfylder en sekretærs embede og træder i hans sted, foragter på ingen måde kongens tilbudte penge. Men afsæt, beder jeg, disse afgudsbilleder og ifør dig Elias' og Johannes' heroiske ånd. Men hvis du ikke gør det, skal Gud sikkert og vist kræve blodet af den ugudelige og af den, der dør i sine synder og ingenlunde er blevet påmindet af dig med retfærdig strengthed eller af dig er blevet ført tilbage til en bedre livsfrugt, og som jo skal brænde op i flammerne på verdens yderste dag.

TILFØJELSER

1.

Vort fædrene eller svenske rige udmærker sig blandt de øvrige riger på den kristne jord ligesom månen blandt de mindre luer på grund af fire støtter for den kongelige trone: 1) uskyldig fromhed; 2) uovervindelig tapperhed; 3) grundfæstet klogskab i freds- og krigstid; 4) uforfærdet retskaffenhed mod de undergivne og trofasthed, uskyldighed, redelighed, tapperhed og klogskab hos de kongelige ministre, borgerlige og militære, men især usminket fromhed over for Gud.

2.

Riget forvaltes bedst, hvor fyrsten er en god teolog, i det mindste en

Theologus Practicus, saltē Catecheticus, insignis politicus et juridicus practicus, nec non castus et laudabilis Œconomus seu paterfamilias Practicus.

474

3.

Patriotas atqve ingenuos, patriæ cives nobiles, ignobiles, sicubi digni et capaces fuerint, exteris et adventitiis semper præferet Princeps, exoticis Agÿrtis, nè quidem locum in patriæ, nè dum regni honores, privilegia, munia, opes, arces, dignitates, aut amorem Regium attribuet.

477

480

4.

Tempore pacis masculam rusticorum prolem arma gestare, seqvi signa ordines servare, discurrere in cornu, prudens docebit Princeps; eâ autem specie vitare ac prohibere plebem scolopeta habere atqve usurpare (quod nos Svecci non solemus) nè lepores ac feras deliciis ac gulæ magnatum inservituras devorent simul ac devastent, est corda futurorum militum in leporina transformare; quò enim plures inter venandum in regno tuo obvios habueris lepores, eò in aciem educes plures milites leporinos seu timidos atqve ignavos. / In pace itaqve ad bellum nos parabimus, nè imparati adorientem ex improvise hostem excipiamus, et nè exoticis semper usuri simus militibus, quibus vix fidere licet. Quocirca nos Sveci nationales nostros armis semper assvetos rusticorum filios exteris semper præferimus, vicinorum clade edocti.

483

486

173

492

495

5.

Qui arma sumit, non gloriabitur de fortunæ faventis aura, priusquam eadem feliciter deposuerit, fortuna enim belli, quam reverenter habeas svademus, mutatur in horas.

498

praktisk kateket, en udmærket politiker og praktisk jurist samt en uegen-
nyttig og rosværdig økonom eller praktisk familiefader.

3-

Fyrsten skal altid foretrække landsmænd og fædrelandets skarp-
sindige borgere, adelige, uadelige, hvor de end har vist sig værdige
og duelige, for de udenlandske og fremmede. Han skal ikke engang
tildele de fremmede bedragere et sted i fædrelandet, ej heller rigets
æresbevisninger, privilegier, embeder, forråd, borge, værdigheder eller
den kongelige kærlighed.

4-

I fredstid vil den kloge fyrste lære bøndernes mandkøn at bruge
våben, at følge hættegnet, at holde rækkerne, at fordele sig til fløjene.
Men at have den ide at undgå og forbyde, at almuen har og erhverver
sig bøsser (hvad vi svenskere ikke plejer at gøre), for at de ikke skal for-
tære og i lige måde ødelægge harer og vilde dyr, som skal tjene stor-
mændenes fornøjelser og frådseri, er at omforme de fremtidige
soldaters hjerter til harehjerter. Thi jo flere harer man har mødt un-
der jagten i dit rige, des flere haresoldater skal man føre frem til slag,
frygtsomme eller uvidende. Derfor skal vi berede os til krig i fredstid,
for at vi ikke uforberedte skal modtage fjenden, der uventet dukker
op, og for at vi ikke altid skal bruge fremmede soldater, som man
næppe kan stole på. Derfor foretrækker vi svenskere altid vorc hjem-
lige landbosønner, der altid er våbenvante, for de udenlandske, be-
lærte af naboernes nederlag.

5-

Den, der griber til våben, skal ikke prale af den gunstige lykkes
glans, førend han lykkeligt har nedlagt samme; thi krigslykken, som
vi råder til man behandler med ærbødighed, forandres på timer.

- 6.
- 501 Temporis in bello inutiliter protracti et triti, proditorum
impunitarum, disciplinae militaris non [excultae], sed nimiam
indulgentiam prostratae, stipendiorum gregario militi furtim
504 officiorum nefarie surreptorum, vagarum libidinum, et
imprudenter bellicae fructus et effectus est pax coacta, turpis,
noxia, infamis, et aeternum exitialis.
- 7.
- 507 Insignia et privilegia antiquae ac verae nobilitatis non quibuslibet,
multo minus iis, qui caput circumferunt tribus [anticyris]
510 insanabile, impetu caeco, nec quavis de causa sunt
deferenda, status enim nobilium, Ecclesiasticorum, studiosorum,
mercatorum non sunt confundendi, sed intra suos
513 limites coarctandi.
- 8.
- 516 In aulis ac Regnis Principum, pro uno veritatis intrepido
precone ac buccinatore, mille existunt adulescentes, et assentationum
doliique mali professores: scilicet veritas odium parit.
- 9.
- 519 Ita in officio sibi demandato se geret [regnantium] quisquis,
ut ne subjectorum omniumque bonorum diris, sugillationibus,
atque execrationibus obnoxius male audiat.
- 10.
- 174 522 Princeps seu unctus Domini saepissime est optimus atque
inculpabilis, sed ab adulatoribus hominum genere pestilentissimus,
525 atque a suis vice-reginis honestati ac Deo infensissimus, in pejus
mutatus Deo inimicus ac regno noxius per corruptionem damnosam evadit.

6.

Frugten og virkningen af unyttig spildt og forlænget tid under krig, af ustraffede forræderier, af krigstrugt, der ikke er holdt i ære, men tilintetgjort under al for megen eftergivenhed, af sold, der skændigt er stjålet fra den menige soldat ved officerernes tyverier, af løse forbindelser og uklogskab i krig er en tvungen, skændig, skadelig, vanærende og til evig tid ødelæggende fred.

7.

Den gamle og sande adels udmærkelser og privilegier skal ikke tildeles alle og enhver, langt mindre dem, som går rundt med et hoved, der er ulægeligt med nyscerod i tredobbelt portion, hverken i et blindt angreb eller af en hvilken som helst grund. Thi de adeliges, gejstliges, studerendes, købmandenes stænder bør ikke sammenblandes, men sammentrænges inden for deres grænser.

8.

På fyrsternes slotte og i deres riger findes der 1000 smigrere og lærere i smigreri og bedrageri i stedet for én uførfærdet sandhedens herold og hornblæser; sandheden avler nemlig had.

9.

Enhver af de styrende skal opføre sig således på den post, der er pålagt ham, at han ikke skal være udsat og høre ilde for undersåtternes og alle godes besværgelser, forhånelser og forbandelser.

10.

Fyrsten eller Herrens salvede er som oftest den bedste og uskyldig, men bliver forandret til det værre af smigrere, en højst fordærvelig slags mennesker, og af sine vicedronninger, som er særdeles fjendtligt stemt mod hæderlighed og Gud, og bliver skadelig for sit rige gennem en farlig korruption.